כב: עושין פסין פרק שני עירובין

עין משפט נר מצוה

כב א מיי׳ פי״ד מהל׳ שבת הלכה ד סמג לאוין סה טור וש״ע ס״ח פי׳ שמה קעקע יד:
כג ב מיי׳ פ״ב מהל׳ שאר אבות הטומאות הלכה ג:
כד ג מיי׳ פי״ז מהל׳ שבת הלכה ל:
כה ד מיי׳ שם הל׳ לא:

רבינו חננאל

אי נימא דהיא כגון מוקצה שאמרנו דחד גיסא דסולמא [דצור] רצד גבוה, וחד גיסא מחתנא דגר. בכל נמי חד גיסא מקף לה פרת וחד גיסא מקף לה דיגלת. כל העולם כולו מקף ליה אוקיאנוס. פי׳ (בחד א׳ מוחים) [בחד אלמוחים]. דילמא מעלות ומורדות דארץ ישראל שהן מוקצין [אין חייבין] עליהן משום רשות הרבים. א״ל קרקפנא, כלומר גולגולת גדולה, מבין העמודין של בית המדרש ראיתי ראשך כשאמר ר׳ יוחנן זו השמועה. וכן א״ר אבהו וא׳ רבי יוחנן מעלות שבארץ ישראל, כגון תל שהוא מוקצה וכיוצא בו, ומורדות כגון חריצין מרווחין וכיוצא בהן, אין חייבין עליהן משום רשות הרבים לפי שאינן כדיגלי מדבר, שהיו העגלות מהלכין בהן, והיו הדורכים משוין בלא רצפין ובלא נקעין ובלא פתחים. בעא מינה רחבה מרבה תל המתלקט עשרה טפחים גובה מתוך ד׳ אמות ורבים בוקעין בו, כלומר עוברין ושבין על גבי התל ההוא פרו. אליבא דרבנן דפטרי בפסין אע״ג דפסקי להו רבים, לא תיבעי לך, דהא לא חיישינן להפסקה ורשות היחיד היא. כי תיבעי לך אליבא דר׳ יהודה דאמר יסלקנה לצדדין דהפסקה מבטלת למחיצות, מאי. התם בפסין דניחא השמישתיהו אמרינן ההפסקא מבטלת דהא דשו בה רבים, לפיכך היא כרשות הרבים. אבל היכא דלא ניחא תשמישתיה אפי׳ אי אפסקה אמרינן בטלה דעתיה. ואסיקנא הפסקת [רבים] (דר׳) [לר׳] יהודה מבטלת מחיצות, ואפי׳ לא ניחא השמישתיה אלא עולין לאותו התל ולכל (מוציא) [כיוצא] בו בחבל, וכן אפי׳ מעלות של בית תורן. ומותבינן עליה מיהא חצר שהרבים נכנסין כי בצד זו ויוצאין בצד אחר כנגדו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה, שספק נגע בה ספק לא נגע בה טהור, דקמ׳ לן ספק טומאה ברשות היחיד טמא, ברשות הרבים טהור. מאי לאו ר׳ יהודה היא וקתני רשות היחיד לשבת. ודחינן לא רבנן היא ורשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה. ת״ש מבואות המפולשין לבורות שיחין ומערות וכו׳. פי׳ כגון שיש תרן למבוי בור

מסורת הש״ס

ג) [ינמות עח.], ב) [גי׳ ר״מ מרבה], ג) [לעיל ח. [טהרות פ״ו מ״ו] תוספ׳ דטהרות פ״ו ה״ה, ד) טהרות פ״ו [מ״ו ופס מ׳ הסכילין], ה) סס. ו) [מנחות סה.], ז) [לעיל יח.], ח) נידה ל״ב, ט) רש״י, י) [עיין תוס׳ יומות עח. ד״ה חוחיה], כ) ת״ש כיון דלא נפלה אלא חב׳ רוחות ולא ניחא תשמישתיה פשיטא דלרבנן דאמרו לא אמו רבים ומבטלי מחיצה דבריהם אפי׳ לטלטל. ת״ג מלשנא דבריהם לא עמד מלטלטל עלה לעיל אי מהתם ה״א ה״מ לגרוף וכו׳ [תוספות יומים כ״ר], ל) [עיין לג: תוס׳ ד״ה חייבין], מ) ת״ש אי עבד יכול לגרוף הוה ניחא תשמישתיה ואמו רבים ומבטלי מחיצה לגרוף יהודה ולא מכרה ליחיד [תוספות יומים].

הגהות הב״ח

(א) נמ״ר ויולמין הוי רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה מני: (ב) רש״י ד״ה לטורות וכו׳ ובספה קלרה מל״ל ומינה אחת נמחק:

מוסף רש״י

רה״ר לטומאה. הפסקה טהיה. דהא סמך טומאה מסוטה נמרינן ובסוטה כבי הלי תלר לאו מקום ייחיד ומחיה הוא (לעיל ח.). אחד בור הרבים. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי: (לעיל יח.). בור. מים מכוסים (שם). באר. מים חיים (שם).

רבינו חננאל (המשך)

או שיח כו׳ שנכנסין למבוי מצד זה ויוצאין מצד האחר למלאות מים מן הבור או מן השיח או מן המערה שחרץ למבוי על שני המבוי, רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה. [וכגון שהבור רחוק מן הכותל ג׳ טפחים מכל צד והולכין דרך כאן וכאן]. פי׳ שבול מקום מעבר צר כדמתרגמי׳ במשעול הכרמים בשביל כרמיא. [ופי׳] משעול מש עול כלומר אין זה יכול ליכנס עד שיצא חבריו. כלומר אין מכיל המעבר (שם) [שני] בני אדם. בית בדיבר מלשון גידוד חמשה ומחיצה חמשה, ואמרי דבי ר׳ ינאי כל שאין העובר יכול ליטול סאה של חיטין וירוץ לפני סרדיטו זהו שביל בית (ד)גדגר מ״). כל[ומר] מקום צר. ופרקינן יהושע אוהב היה לישראל ותיקן להם דרכים וסרטאות, כל היכא דניחא תשמישתיה מסרה לרבים, וכל היכא דלא ניחא תשמישתיה לא מסרה לרבים. ר׳ יהודי בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבור ברשות הרבים בלבד.

אילימא משום דמקיף סולמא דצור. הוה מצי לאקשויי מר׳ יוחנן נופיה דאמר לעיל ירושלים אלמלא לתחתיה נעולות בגילה מיבין עליה משום רה״ר ושמא התם הוי אלינא דר׳ יהודה דאית ליה דאתו רבים ומבטלי מחיצה והכא אלינא דרבנן:

דילמא מעלות ומורדות קאמרת.

ודווקא בארץ ישראל דמפרש טעמא בסמוך יהושע אוהב ישראל היה אבל בחוצה לארץ מיב ואלינא דר׳ יהודה אבל לרבנן אפי׳ בחוצה לארץ פטור דלא אתו רבים ומבטלי מחיצה ותימה לרבנן כל ארץ ישראל תעשה רה״ר ע״י סולמא דצור ומחתנא דגדר ובכל נמי דמקיף לה דיגלת ולא אתו רבים ומבטלי מחיצתן ור׳ יוחנן דאמר בפרק הדר (לקמן ד׳ מז:) קרפף יותר מבית קאתים שלא הוקף לדירה אפי׳ כור ואפי׳ כוריים הזורק לתוכו חייב והוא הדין אפי׳ לאלף כוריס דמה שיעור יהיה וי״ל דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא מעיבא מחיצה כולי האי ואפי׳ רבנן מודו לאתו רבים ומבטלי מחיצה:

קרקפנא חזיתיה לריש׳.

היינו רבה שהיה רבו של אביי והוי כמו ריש בקרירי וריש דריש בתמיני (שבת ד׳ נה.) ומצינו שהלך רבה לארץ ישראל ללמוד תורה לפני ר׳ יוחנן בסוף פרק שני דיני גזילות (כתובות ד׳ קיא.) אבל אביי עצמו לא מצינו שהלך ללמוד תורה שם [ועוד שלא ראה אביי את ר׳ יוחנן אבל רבה תלמידו של רבי יוחנן הוה]: **תל המתלקט** בו׳.

לא הוה שמיע ליה הא דא״ר יוחנן מעלות ומורדות שבארץ ישראל כו׳ אבל בחוצה לארץ מייבין:

מני אילימא רבנן. וא״ת לימא לעולם רבנן וקתמשע לן דאפילו לטלטל שרי דמפסי בילאות לא שמעינן דבעולי רגלים הקילו וי״ל דעדיפא קא משני[ב]:

אלא לאו ר׳ יהודה. וא״ת ולוקמא כגון שיש שמי מחיצות גמורות דבהיא ודאי מודה ר׳ יהודה וי״ל דע״כ בשפרלה מד׳ רוחות דאי בנפרלה מב׳ רוחות מאי מירא דלא ניחא תשמישתיה אפי׳ ניחא תשמישתיה נמי כדפריך לרבנן: **תא** שמע מבואות המפולשות.

במסכת טהרות (פ״ו מ״ו) גרסי׳ בגיתות והיינו בורות שתחת הגיתות פי׳ רבינו חננאל וכגון שהבור רחוק מן הכותל ג׳ טפחים מכל צד והולכין דרך כאן וכאן וקא משמע לן דאפי׳ הכי לא בטלי מחיצה דאי בור הולך מכותל לכותל פשיטא דהוי הא״ר והא דנקט בור ולא נקט מחיצה מופלגת ג׳ מן הכותל משום דבבור הוי תדום טפי דאע״ג שרשות הרבים נמי מהלכת בתוכו אפי׳ הכי הוי רשות היחיד לשבת: **ואיזהו** שבילי בית גלגול. ומה ע״כ שבילי בית גלגול היו מתלקטים עשרה מתוך מרבע לשבת ומ״כ מה צריך הכא לאתויי דר׳ ינאי ועוד קשיא דאמאי לא משני רשות הרבים לטומאה אינטריכא ליה כדמשני לעיל ויש לומר דמשום הכי מייתי מדר׳ ינאי דמשמע דעיקר חידושא הוי שהוא רשות היחיד לשבת מדלא אמרינן אפילו אין העבד יכול לגרוף כו׳ אפ״ה הוי רשות הרבים ומה תאמר ולמה לי אין העבד יכול לגרוף אפי׳ יכול נמי הוי רשות היחיד כיון שמתלקט עשרה מתוך מרבע דבעינן שלא יהא ניחא תשמישתיה שלא יהא עשוי כעין מדרגה דלא תהוי מחיצתא נדרסת דאמר בפרק כל גגות (לקמן ד׳ פט:) דלא הוי מחיצתא:[מ]

יהושע אוהב ישראל היה. דוקא שבילי בית גלגול דלא ניחא תשמישתיה כלל כדאמרת ר׳ ינאי שאין העבד יכול לגרוף אבל מבוי מפולש לבורות ומערות שבין בור לבור ושיחין ומערות לרבים הוי הא״ר לר׳ יהודה ע״י בקיעה רבים ולהכי לא קאמר אלא דמשמע דצריך עדיין לשנויי דלעיל: **חגורה.** פירוש מחיצה: והא

מ) [נעלות בו לא״י והוא גבוה י׳ טפחים:] **ומחתנא.** מורד מ״ר [מרין עמוק י׳ טפחים ורחב ד׳ אמה ג״ר מאידך גיסא] והוי לה ממחיצה ומהי דאסור לטלטולי מדרבנן מיהו לאו הא״ר דאורייתא היא לאמיתי עליה: **מעלות ומורדות שבה קאמרת.** שאין מייבין עליהם משום רה״ר דלא ניחא לה דריסה דילהו ולא הוי רה״ר: **קרקפנא.** בעל הגולגולת כלומר אדם חשוב: **עמודי.** של בית מדרש של ר׳ יוחנן: **שאין כדגלי מדבר.** דאתן אלקה היתה שהענן משוה אותה: **ואפי׳ עולין לו בחבל.** בעיא היא ורחבה קאמר לה: **מעלות בית מרון.** זקופין מאד ומעלה קלרה ומהלכין בה בזה אחר זה ולא שייס יחד כדאמרי׳ בר״ה (ד׳ יח.) ככני מרון כמעלות בית מרון: **חגר שהרבים נכנסין לה.** דרך פתחים לו פלגות של עשר: **דלא ניחא תשמישתי׳.** לרבים לדריסה שהפתחין קלרין וגידודין יש באפקופה ופשיטא דלא מבטלה בקיעת רבים לממחיות: **אלא לאו ר׳ יהודה.** ואמעמי׳ דהיכא דלא ניחא תשמישתיה מודי: **בבורות פלקא דעתך.** היכי הוי מבוי בתוך הבור: **לבורות.** שיש בור בראשו מהלכין שם עד שעוברין: **שבילי בית גילגול.** מעלה גבוהה וחקופה היא בארץ ישראל: **יהושע אוהב ישראל היה.** ובמעלות ומורדות דארץ ישראל מודינא לך דאין חייבין עליהן וכי אמינא לך דחייבין בשאר מלאכות אמינא: **מתני׳ בור הרבים.** אי פסקי מיא מדכרי אהדדי: **כאר היחיד.** נמי שרי דהא לא פסקי מיא: **לבאר הרבים.** דאיכא תרתי למעליותא: **חגורה.** היקף של מחלים: גמ׳

איליא משום דמקיף לה סולמא דצור כדרך גיסא ומחתנא דגדר מהך גיסא בבל נמי מקיף לה פרת מהך גיסא ודיגלת מהאי גיסא דכולא עלמא נמי מקיף אוקיינוס דילמא מעלות ומורדות קאמרת א״ל[מ] קרקפנא חזיתיה לרישך בי עמודי כי א״ר יוחנן להא שמעתא איתמר נמי כי אתא רבין א״ר יוחנן ואמרי לה א״ר אבהו א״ר יוחנן [א]מעלות ומורדות שבארץ ישראל אין חייבין עליהן משום רה״ר לפי שאינן כדגלי מדבר בעא מיניה רחבה מרבא[ב] תל המתלקט עשרה מתוך ארבע ורבים בוקעין בו חייבין עליו משום רה״ר או אין חייבין עליו אליבא דרבנן לא תיבעי לך השתא ומה התם דניחא תשמישתיה אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כל שכן כי תיבעי לך אליבא דר׳ יהודה מאי התם הוא דניחא תשמישתיה הכא הוא דלא ניחא תשמישתיה לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא או דילמא לא שנא א״ל חייבין ואפי׳ עולין לו בחבל א״ל אין ואפילו במעלות בית מרון א״ל אין איתיביה[ג] חצר שהרבים נכנסין לה בזו ויוצאין[ד] בזו רה״ר לטומאה ורשות היחיד לשבת מני אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתיה אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כ״ש אלא לאו ר׳ יהודה היא לא לעולם רבנן ורה״ר לטומאה איצטריכא ליה ת״ש[ה] מבואות המפולשות בבורות בשיחין ובמערות רשות היחיד לשבת[ו] ורשות הרבים לטומאה בבורות סלקא דעתך אלא לבורות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה מני אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתיה אמרי לא אתו רבים ומבטלי לה הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כ״ש אלא לאו ר׳ יהודה היא לא לעולם רבנן ורה״ר לטומאה איצטריכא ליה ת״ש[ז] שבילי בית גילגול וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת ורה״ר לטומאה ואיזהו שבילי בית גילגול אמרי דבי ר׳ ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין וירוץ לפני סרדיוט מני אילימא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתא אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתא לא כל שכן אלא לאו רבי יהודה היא א״ל שבילי בית גילגול קאמרת יהושע[ח] אוהב ישראל היה עמד ותיקן להם דרכים וסרטיא כל היכא דניחא תשמישתא מסרה לרבים כל היכא דלא ניחא תשמישתא מסרה ליחיד: **מתני׳**[ט] אחד בור הרבים ובאר הרבים ובאר היחיד עושין להן פסין אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה גבוה י׳ טפחים דברי ר׳ עקיבא ר׳ יהודה בן בבא אומר[י] אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד[יא] ולשאר עושין חגורה גבוה עשרה טפחים: גמ׳

הוי רה״ר: **קרקפנא.** בעל הגולגולת כלומר אדם חשוב: **עמודי.** של בית מדרש של ר׳ יוחנן: **שאין כדגלי מדבר.** דאתן אלקה היתה שהענן משוה אותה: **ואפי׳ עולין לו בחבל.** בעיא היא ורחבה קאמרת לה: **מעלות בית מרון.** זקופין מאד ומעלה קלרה ומהלכין בה בזה אחר זה ולא שייס יחד כדאמרי׳ בר״ה (ד׳ יח.) ככני מרון כמעלות בית מרון: **חגר שהרבים נכנסין לה.** דרך פתחים לו פלגות של עשר: **דלא ניחא תשמישתי׳.** לרבים לדריסה שהפתחין קלרין וגידודין יש באפקופה ופשיטא דלא מבטלה בקיעת רבים לממחיות: **אלא לאו ר׳ יהודה.** ואמעמי׳ דהיכא דלא ניחא תשמישתיה לא מבטלה בקיעת רבים לממחיות: **בבורות פלקא דעתך.** היכי הוי מבוי בתוך הבור: **לבורות.** שיש בור בראשו מהלכין שם עד שעוברין: **שבילי בית גילגול.** מעלה גבוהה וחקופה היא בארץ ישראל: **יהושע אוהב ישראל היה.** ובמעלות ומורדות דארץ ישראל מודינא לך דאין חייבין עליהן וכי אמינא לך דחייבין בשאר מלאכות אמינא: **מתני׳ בור הרבים.** אי פסקי מיא מדכרי אהדדי: **כאר היחיד.** נמי שרי דהא לא פסקי מיא: **לבאר הרבים.** דאיכא תרתי למעליותא: **חגורה.** היקף של מחלים: גמ׳

ג) [ינמות עח.], ב) [גי׳ ר״מ מרבה], ג) [לעיל ח. [טהרות פ״ו מ״ו] תוספ׳ דטהרות פ״ו ה״ה, ד) טהרות פ״ו [מ״ו ופס מ׳ הסכילין], ה) סס. ו) [מנחות סה.], ז) [לעיל יח.], ח) נידה ל״ב, ט) רש״י, י) [עיין תוס׳ יומות עח. ד״ה חוחיה], כ) ת״ש כיון דלא נפלה אלא חב׳ רוחות ולא ניחא תשמישתיה פשיטא דלרבנן דאמרו לא אמו רבים ומבטלי מחיצה דבריהם אפי׳ לטלטל. ת״ג מלשנא דבריהם לא עמד מלטלטל עלה לעיל אי מהתם ה״א ה״מ לגרוף וכו׳ [תוספות יומים כ״ר], ל) [עיין לג: תוס׳ ד״ה חייבין], מ) ת״ש אי עבד יכול לגרוף הוה ניחא תשמישתיה ואמו רבים ומבטלי מחיצה לגרוף יהודה ולא מכרה ליחיד [תוספות יומים].

מ) עי׳ כפרק פרק גלגל נ׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com